

Places i carrers porticats dels nostres pobles i ciutats

SANT CARLES DE LA RÀPITA. CIUTAT 'EX NOVO' DEL SEGLE XVIII

PLAÇA DE CARLES III, DEL TEMPS DE LA IL·LUSTRACIÓ

TEXT: JOAN FIGUEROLA
jfiguerola@coac.net

El 'Diari' presenta avui un nou lliurament de la sèrie 'Places i carrers porticats dels nostres pobles i ciutats': la plaça Carles III, a Sant Carles de la Ràpita. Joan Figuerola és arquitecte (Figuerola-Gavaldà-Romera Arquitectes)

Malgrat la presència humana dedicada a la pesca, la ramaderia i el comerç al port natural dels Alfacs des del paleolític, els perills provinents del mar, la insalubritat i la duresa dels aiguamolls del delta de l'Ebre no han facilitat l'assentament urbà al territori de la Ràpita.

Després de la conquesta del compte Ramon Berenguer III l'any 1097, les monges Santjoanistes provinents de Santa Maria de Si-xena van construir un convent on havia existit una ràpita, una torre defensiva islàmica. En la propietat d'aquesta comunitat anomenada la Ràpita és forma la primitiva població.

L'origen de l'actual ciutat és de la segona meitat del segle XVIII, amb el decret del rei Carles III de construir en el lloc de pescadors de la Ràpita una ciutat anomenada Sant Carles de la Ràpita en honor seu, i un port a la badia dels Alfacs destinat a ser un important enclavament comercial a la costa mediterrània. Aquest projecte incloïa un canal de navegació des del riu Ebre a Amposta fins al port dels Alfacs, la carretera reial, la construcció de bateries defensives i l'habilitació del port pel lliure comerç amb Amèrica. La fundació l'any 1780 de la «población de San Carlos» és una iniciativa de la monarquia borbònica amb Floridablanca, secretari d'es-

Porticat de la capçalera de la plaça, amb la Casa Laureano. FOTO: JOAN REVILLAS

Edifici font, a l'inici de la capçalera porxada en semicercle. FOTO: J. FIGUEROLA

tat de Carlos III 'l'alma mater' de la decisió.

Vuit anys més tard va morir el rei i l'any 1794 les obres es van aturar de manera definitiva, convertint-se en ruïnes abans de ser finalitzades. D'aquella ciutat utòpica ha persistit la traça d'un gran espai central format per dues places juxtaposades, una longitudinal com un passeig-saló acabat amb edificis porticats en semicercle, i una altra transversal amb un eix ortogonal en direcció mar-muntanya. El passeig-saló és un model urbanístic que es pot comparar amb el passeig del Prado de Madrid, un referent de la tipologia de places longitudinals seguint el model de la Piazza Navona de Roma i els circs de l'imperi romà.

El pla urbanístic il·lustrat de la nova ciutat s'estructura a partir d'aquesta plaça paral·lela al pendent del terreny cap al mar on arribaven la carretera reial i els carrers ortogonals adaptats al relleu natural del lloc. En el punt d'inflexió tangencial entre el semicercle de la capçalera porxada i la recta hi ha un 'edifici-font'